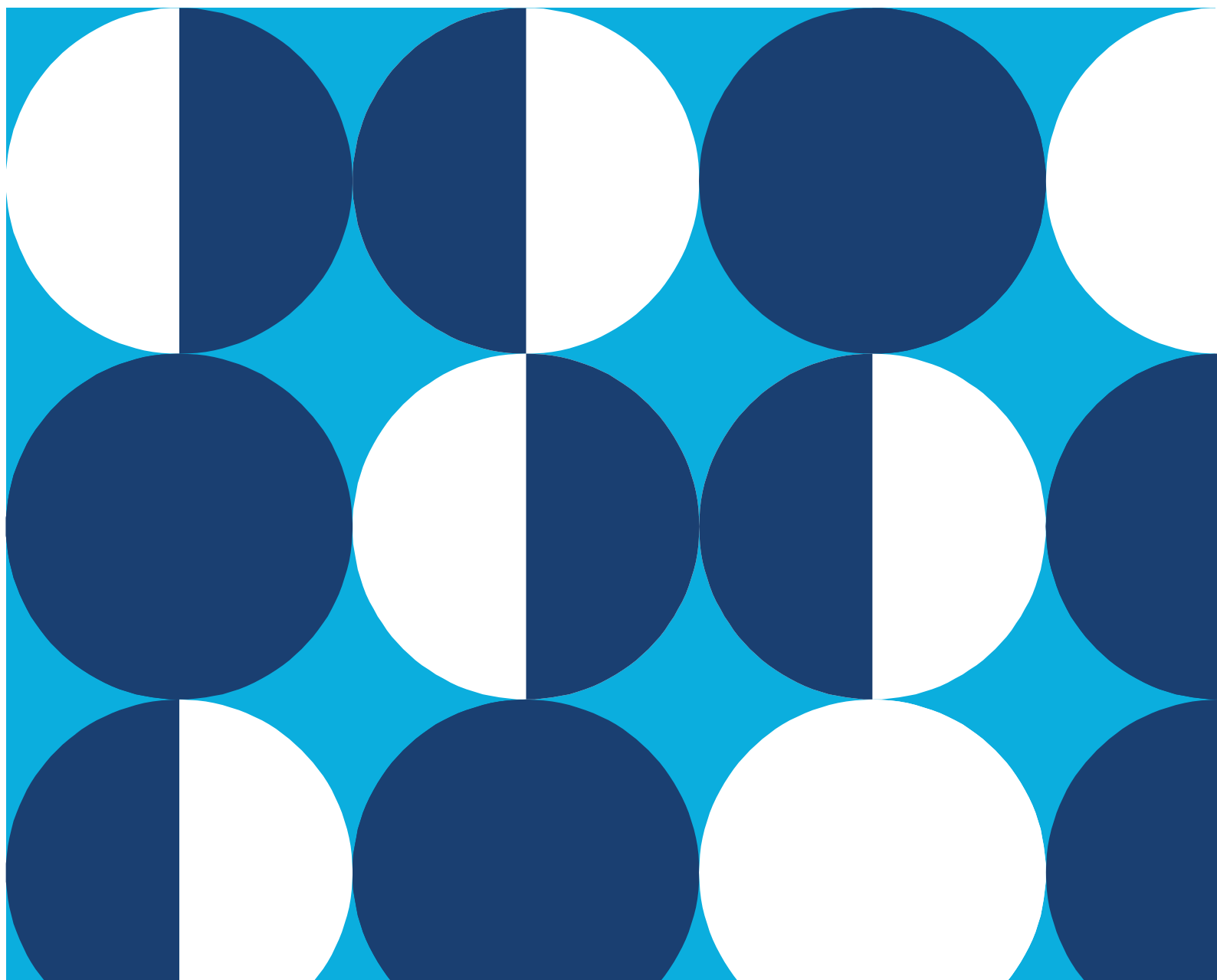

Funded by
the European Union

KOVID-19 kao razlog za sklapanje hitnih ugovora o javnim nabavkama

Jun, 2021

Izjava o odricanju od odgovornosti:

Objavljivanje ove publikacije omogućeno je finansijskom podrškom Evropske unije. Sadržaj iste isključiva je odgovornost Demokratije Plus (D+) i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Projekat „Doprinos u pronalaženju prekršaja institucija u javnim nabavkama, u vreme borbe protiv pandemije KOVIDA-19” finansira EU, a realizuje Demokratija Plus (D+).

**Funded by
the European Union**

**Democracy
Plus**

UREDNIČKO OSOBLJE:

Agon Husaj (Autor)

Arbelina Dedušaj (Saradnik)

Egzona Kožani (Saradnik)

Visit our webpage
www.dplus.org

Saznajte više o našoj poslednjoj publikaciji, vestima, online infografikama.

Pronađite nas na
Facebook-u
[@democracyplus](https://www.facebook.com/democracyplus)

Pronađite nas na
Twitter-u

Pronađite nas na
Youtube
[@democracyplus](https://www.youtube.com/democracyplus)

Naša kancelarija:

Ul. Tirana, Blok C/4/1, Ulaz C, 8 sprat,

Br. 83/84 Priština, 10000

Kosovo

+383 (0) 38 749 288

Info@dplus-ks.org

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove publikacije ne može se reprodukovati, čuvati ili prenositi u bilo kom obliku ili na bilo koji način, elektronski, mehanički, fotokopiranjem ili slično, bez dozvole D+.

Zahvaljujemo se Evropskoj Uniji na finansijskoj podršci u ovoj inicijativi. Stavovi izraženi u ovom izveštaju ne odražavaju nužno stavove donatora.

**KOVID-19 kao razlog
za sklapanje hitnih
ugovora o javnim**

SADRŽAJ

Skraćenice	6
Uvod	7
Rezime	8
Opština Vučitrn - Studija o uticaju pandemije KOVIDA-19	9
Opština Orahovac – Procena štete pričinjene u vreme pandemije	12
Opština Prizren - Podizanje svesti građana Opštine Prizren o sprečavanju širenja KOVIDA-19	13
Opština Đakovica - Snabdevanje materijalom za sprovođenje mera protiv KOVIDA-19	16
BKUSK - Usluge sahranjivanja preminulih od KOVIDA-19	17
Opština Glogovac - Snabdevanje hitnim paketima za socijalno ugrožene - (611-20-1015-1-2-5)	20
Opština Glogovac - Snabdevanje hitnim paketima za socijalno ugrožene (611-20-1367-1-2-5)	22
Opština Istok - Snabdevanje prehrambenim i higijenskim paketima za siromašne porodice	23
Opština Priština - Snabdevanje hitnim (prehrambenim i higijenskim) paketima za porodice u teškim ekonomskim uslovima, kao posledica pandemije KOVIDA-19	24
Opština Vitina - Nabavka materijala za zaštitu od KOVIDA-19. Maske i sredstva za dezinfekciju	26
Preporuke:	28

Skraćenice

ASK	Agencija za statistiku Kosova
BKUSK	Bolnička i Kliničko-univerzitetska služba Kosova
EO	Ekonomski Operater
POSJN	Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama
PUK	Poreska uprava Kosova
ZJN	Zakon o javnim nabavkama

Uvod

Proleće 2020. godine, koje je donelo sa sobom pandemiju KOVIDA-19, obeležilo je novu eru i izazov po Kosovo i njegove institucije u svim pravcima. Iznenada se ukazala potreba da institucije obezbede zaštitni materijal za borbu protiv pandemije, a istovremeno i da se siromašnim porodicama pomogne paketima hrane, usled gotovo potpunog zatvaranja zemlje. Zakon o javnim nabavkama predviđa da se u slučaju ekstremnih vanrednih situacija može koristiti pregovarački postupak bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru ili, kako je poznato u javnosti, hitan postupak. Korišćenje ovog postupka na početku bilo koje vanredne situacije više je nego ispravno, međutim sada pandemija je, koja je prisutna već više od godinu dana, izgubila epitet ekstremne vanredne situacije. Bez obzira na to, institucije su nastavile da koriste hitni postupak čak i poslednjih meseci, kada odgovor na pandemiju nije isti kao i u njenim zaćecima.

Istražujući cene proizvoda kupljenih pregovaračkim postupkom i upoređujući ih sa otvorenim postupcima, Demokratija Plus je primetila drastične razlike u cenama.

Pored toga, korišćenje pregovaračkog postupka bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru nije služilo svojoj svrsi, jer u većina tendera nije bilo pregovora, već je ugovor potpisan po istoj ceni koju je ponudio izvođač, dok su samo u nekolicini slučajeva cene snižene nakon pregovora.

Ovaj izveštaj analizira nekoliko tendera koji se odnose na kupovinu proizvoda za zaštitu od pandemije, poput tendera za maske, testove i prehrambene pakete.

Rezime

Ovaj izveštaj analizira deset tendera dodeljenih privrednim subjektima tokom pandemije KOVIDA-19. Korišćenje pregovaračkog postupka pri zaključivanju ovih ugovora sa sobom je donelo uzastopne povrede propisa o javnim nabavkama. Naručioci su upućivanjem poziva veoma malom broju subjekata uticali na enormno povećanje ponuđenih cena, time nanoseći štetu ne samo svom budžetu već i konkurenciji.

Uprkos opravdanom pozivanju na vanrednu situaciju za kupovinu ili nabavljanje bilo koje usluge od privrednih subjekata, usled nastale situacije, često je postupak pokretan a da za njim nije bilo nikakve potrebe. Jedna od glavnih svrha korišćenja ovog postupka je da se cena snizi pregovorima. Međutim, naručioci ga nisu koristili kako treba, imajući u vidu da su samo neki od njih zatražili smanjenje cene koju su privredni subjekti nudili. Međutim, čak i u slučajevima u kojima je tih pregovora bilo, cena je snižena vrlo malo.

Ovaj slučaj beležimo u Opštini Vučitrn i Opštini Orahovac. Ove dve opštine su sklopile javni ugovor za sprovođenje studije o uticaju pandemije na privredu opštine. Opština Vučitrn je zaključila ugovor u vrednosti od 140,000 evra, koji nije trebalo da se sprovede imajući u vidu da ga predsednik opštine nije potpisao. Prema Zakonu o nabavkama, ugovore velike vrednosti mora potpisati predsednik opštine. Iako je ugovor u celosti realizovan, on je nezakonit. Sa druge strane, Opština Orahovac je sličnu studiju, ali sa manje zahteva, realizovala za 12,500 evra, ali je duž puta do primene ovog ugovora bilo nepravilnosti.

Bolnička i Kliničko-univerzitetska služba Kosova (BKUSK) prekoračila je ograničenje od +30% okvirnog ugovora i pristupila je isplati privrednom subjektu, iako slovo zakona kaže da se ugovor automatski obustavlja u slučaju prekoračenja ovog ograničenja. Štaviše, BKUSK je platio cene koje nisu bile predviđene ugovorom.

Opština Prizren potpisala je ugovor malo drugačije prirode plativši 20,378.60 evra za podizanje svesti građana Prizrena o merama za sprečavanje virusa. Opština je platila par proizvoda, koje je Vlada Kosova pre toga već pripremila.

Jedan privredni subjekat je pozvan tri puta zaredom da licitira, a Opština Glogovac mu je dodelila ugovor. Isti privredni subjekat je na jednom od tendera uklonio jednu poziciju zbog čega se ukupna cena smanjila i proglašen je pobednikom. Međutim, ova činjenica nigde nije evidentirana, u kom slučaju je ovaj ugovor kao takav nezakonit.

Opština Đakovica pozvala je da podnese svoju ponudu kompaniju koja se bavi pružanjem konsultantskih usluga, sa time da druga kompanija u datom konzorcijumu nema licencu za medicinske proizvode, tražene tenderskom dokumentacijom.

Opština Priština podelila je jedan tender u pet jednakih partija, ali je pozvala samo šest kompanija da podnesu svoje ponude, time što su imale pravo da dobiju samo po jednu partiju. Kao posledica ovakvog postupanja, opština je sklopila ugovor koji je bio skuplji za ukupno 23,660 evra.

Opština Vučitrn - Studija o uticaju pandemije KOVIDA-19

Od svih kosovskih opština, samo je Opština Vučitrn pokušala da sprovede istinsku studiju kako bi istražila uticaj pandemije. Budući da je studija sprovedena tokom septembra-decembra 2020. godine i nije bilo poznato koliko će dugo pandemija trajati, opština će zasigurno trebati još jednu studiju po završetku pandemije, kako bi se sagledao njen konačan uticaj.

Opština je u tu svrhu potpisala ugovor za iznos od 140,000 evra. Ugovor je potpisan sa M Holdingom, koji je pozvan da pregovara, uz još dve kompanije, ali su poslednje ponudile skuplju cenu, što je kompaniju M Holding učinilo pobednikom ovog tendera. Za razliku od brojnih drugih institucija, poziv upućen broju od tri ponuđača predstavljao je pozitivnu akciju, ali je, radi povećanja konkurencije, opština trebalo da proširi spisak i pozove druge kompanije specijalizovane za takve studije. Uprkos činjenici da je tender bio povezan sa pandemijom, za potrebe ove studije nije trebalo voditi pregovarački postupak, imajući u vidu studija nije bila hitna, kao što je to bio slučaj sa nabavkom maski i drugih proizvoda koji štite od infekcije virusom Sars COV-19.

Br.	Ponuđač	Cena
1	ISD L.L.C	163,450
2	Koleggi i Menaxhimit Internacional Globus	163,600
3	M Holding doo.	148,751.79

TABELA 1 – – Cene koje su ponudili privredni subjekti pozvani u pregovarački postupak

Iako je opština pozvala tri kompanije da podnesu svoje ponude, u pregovore je pozvala samo kompaniju M Holding, koju je konkursna komisija preporučila za dodelu ugovora. Ova komisija je smatrala ponudu Koledža Globus neodgovarajućom, dok je ponuda ISD bila neuspešna. Pošto je ISD ispunio tražene kriterijume, trebalo je da bude pozvan na pregovore, bez namere da se prejudicira da li bi se cena njegove ponude smanjila ili ne. Međutim, cena je tokom pregovora snižena sa 148,751.79 na 140,000 evra. Takođe, zahtev opštine bio je da se ugovor završi 20.12.2020, na šta je kompanija odgovorila da će svi radovi biti završeni 20.11.2020, odnosno mesec dana pre vremena.

U konačnici je potpisan ugovor koji je kao rok za završetak svih usluga navodio 30. novembar 2020. Međutim, ugovor je završen 22. decembra 2020. godine, dana kada je M Holding podneo izveštaj pod nazivom „Procena socio- ekonomskog uticaja pandemije KOVIDA-19 u Opštini Vučitrn“. Dakle, realizacija ugovora kasnila je 22 dana. Iz dokumenata primljenih od opštine, D + nije primetio da je primenjena kazna za kašnjenje. Prema članu 13 Opštih uslova ugovora, opština može odbiti 0,25% vrednosti ugovora dnevno do najviše 10% ukupne vrednosti ugovora. U prošlosti je D + primetio da je upravo Opština Vučitrn koristila ovu mogućnost, u jednom ugovoru. Da je iskoristila ovu mogućnost i u ovom ugovoru, M Holding bi joj mogao naplatiti 7,700 evra manje:

$$22 \text{ dana} * 0.25 = 5.5\%$$

$$140,000 * 5.5\% = 7,700 \text{ evra}$$

Prema članovima 19. i 26. ZJN-a, ugovore o uslugama vrednosti veće od 125,000 evra mora potpisati glavni administrativni službenik, što u slučaju opština predstavlja predsednika opštine. Međutim, ugovor sa kompanijom M Holding potpisao je samo odgovorni službenik za

nabavke. Član 26.2 ZJN-a¹ izričito navodi da ugovori koje ne potpiše GAS, nisu važeći. To znači da je Opština sprovela ugovor koji je zakonski bio neizvršiv.

Për Autoritetin Kontraktues:

Emri:	Hyda Dallku
Pozita:	Zyrtar përgjegjës për prokurim
Nënshkrimi:	
Data:	07.09.2020
Vula:	

Për Kontraktuesin: " M Holding "sh.p.k.

Emri:	Mi- Muhamet Spahiu
Pozita:	Përfaqësues i Kryesit të Shërbimeve " M Holding "sh.p.k.
Nënshkrimi:	
Data:	07.09.2020
Vula:	

Grafikon 1: Nedostatak potpisa predsednika opštine Vučitrn u ugovoru sa M Holdingom

Što se tiče realizacije ugovora, studija za koju je M Holding bio izvođač radova planirana je da se obavi u tri faze:

- Faza 1 - izrada plana za identifikaciju privrednih subjekata, domaćinstava i neformalnih i sezonskih radnika u opštini i njihova klasifikacija u posebne grupe za direktnu podršku
- Faza 2 - utvrđivanje štete pričinjene kao rezultat pandemije KOVIDA-19 privrednim subjektima, domaćinstvima i neformalnim i sezonskim radnicima u opštini, kao i
- Faza 3 - stavljanje u funkciju Lokalne akcione grupe (LAG)u Opštini Vučitrn i izrada 10 predloga projekata.

Prvobitno je nakon potpisivanja ugovora kompanija bila dužna da dostavi metodologiju rada i akcioni plan. Prema metodologiji, radom anketera na terenu, trebalo je izabrati anketni uzorak porodica i preduzeća. Vredi napomenuti da nije poznato koliko je anketera bilo na terenu, jer u konkursu koji je kompanija otvorila za njihovo angažovanje, nije utvrđeno koliko anketera traže za dato istraživanje. Kompanija je izabrala uzorak slučajnom metodom, i tom prilikom je izabrala 458 domaćinstava i 184 preduzeća.

U prvoj fazi projekta, koja je koštala 47,200 evra, M Holding je održao tri sastanka sa tri direkcije, u novembru i decembru, ali koji je prema akcionom planu trebalo da budu održani do 25. septembra 2020. godine. Sem toga, dotična kompanija je održala okrugli sto sa

¹ Zakon o javnim nabavkama. 2011.

<https://e-prokurimi.rks-gov.net/HOME/Documents/Legislation/Ligjet/shq/LPP%20i%20konsoliduar.doc>

preduzećima iz Opštine Vučitrn. Izveštaj koji su izdali sa ovog zajedničkog sastanka ne navodi broj preduzeća koja su učestvovala, već samo svrhu okruglog stola i proizašle preporuke.

Druga faza je plaćena iznosom sličnim onom iz prve faze, od 46,000 evra. U ovoj fazi je opisana socio-ekonomska situacija stanovništva Vučitrna, sa time da je većina podataka dobijena od ASK-a i opštine. U ovoj fazi su navedeni odgovori ispitanika na svako pitanje postavljeno porodicama i preduzećima.

Takođe, u Plan ekonomskog oporavka opštine ubačen je i četvorogodišnji moratorijum, koji zabranjuje opštinama da opštinski budžet troše za asfaltiranje lokalnih puteva. Međutim, ovo nije ispoštovano. Ova opština je 3 meseca nakon prijema izveštaja, 29. marta 2021. godine, objavila obaveštenje o ugovoru koje ima veze sa asfaltiranjem, podeljeno u tri partije, pod nazivom „Izgradnja puta četvrtog reda od šljunka u selu Skoqne“, „Asfaltiranje puta u selu Taradža – Brusnik“ i „Asfaltiranje puta u selu Samodreža - Dubnica“. Predviđena vrednost ovog tendera dostiže oko 200,000 evra. Drugi tender je tender za izgradnju puta Galip Badivuku tenderske vrednosti oko 43,000 evra. Prvi tender je sufinansiran sa Ministarstvom regionalnog razvoja, dok je drugi finansiran od strane opštine. U oba slučaja trošiće se opštinski budžet, dok je opština izglasala predlog da u četvorogodišnjem periodu ne bude asfaltiranja lokalnih puteva. Opština je objavila i druge tendere koji se sufinansiraju. Po svemu sudeći, malo je verovatno da će se ovaj četvorogodišnji moratorijum sprovesti, čime se dovodi u pitanje ozbiljnost opštine da primeni preporuke proizašle iz izveštaja o proceni uticaja pandemije.

Za treću fazu, opština je M Holdingu isplatila 46,190 evra. U ovoj fazi, je pobednička kompanija imala obavezu da stavi u funkciju Lokalnu akcionu grupu ove opštine i izradi 10 predloga projekata.

Prema tački 4.4 plana aktivnosti, M Holding je izjavio da će biti izvršen izbor upravljačkog tela LAG-a koje će zastupati interese različitih javnih grupa, ali to nije urađeno i ne figurira u izveštaju. Navedeni su samo neki obrasci za izbor odbora, izjava o glasanju za izbor odbora, lista učesnika itd.

Pored toga, tačka 4.5 navodi da će seosko stanovništvo biti obavešteno o aktivnostima LAG-a putem internet stranice Vicianarural.com, međutim ni ona nije puštena u funkciju. Ona je aktivna samo kao obrazac, ali ne sadrži nikakve informacije². Međutim, iako ove dve aktivnosti nisu završene, kompanija je isplaćena, a takođe se u izveštaju o prijemu navodi da su sve aktivnosti završene.

Takođe, M Holding je izjavio da će održati sastanke za izgradnju kapaciteta u vezi sa pripremom projektnih predloga, ali nigde nije navedeno koliko je obuka održano, gde i kako su održane, broj učesnika u obukama itd.

U zaključku, iako je opština pozvala tri kompanije da podnesu svoje ponude, nepotpisivanje ugovora od strane predsednika opštine čini ovaj ugovor neprimenljivim prema ZJN-u, a takođe i isplata za neke aktivnosti koje M Holding nije održao, pokazuje da ovim ugovorom nije propisno upravljano.

² Da biste posetili Vician Rural, kliknite na: <http://vicianarural.com/> (pristupljeno 20. aprila 2020).

Opština Orahovac – Procena štete pričinjene u vreme pandemije

Za sličnu studiju, Opština Orahovac potpisala je ugovor o proceni štete pričinjene kao posledica pandemije izazvane koronavirusom - KOVID-19. Ista opština je u junu odlučila da sprovede studiju procene štete. Dakle, u vreme kada još nije bilo poznato koliko će pandemija trajati, što dokazuje činjenica da se još uvek sa njom suočavamo, ovaj naručilac je pozvao samo jedan konzorcijum da pregovara o pružanju date usluge. Opština se za ovu aktivnost nabavke pozvala na član 35.2.1 (iii) ZJN-a koji uređuje pitanje ekstremnih vanrednih situacija. Ovo omogućava naručiocima da potpišu ugovor čak i ako postoje pritužbe. Opština je poslala poziv za podnošenje ponuda dvema kompanijama, Integra Consulting i Institutu za preduzetništvo i mali biznis (IESB), koji su konkurisali kao konzorcijum, ponudivši cenu od 12.500 evra, ali je nakon pregovora cena smanjena za 200 evra na 12,300. Poziv na pregovore i zahtevanje da se smanji cena, pozitivne su akcije opštine, s obzirom na to da mnogi naručioci uopšte nisu pozvali privredne subjekte na pregovore.

Na ovom tenderu uočavamo nekoliko većih problema: prvo je opština pozivanjem samo jednog privrednog subjekta (u ovom slučaju grupe subjekata) narušila konkurenciju. ZJN zabranjuje narušavanje konkurencije čak i tokom vođenja pregovaračkih postupaka, bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru. U obrazloženju pregovaračkog postupka, opština je kao razlog navela to da pobednički konzorcijum dobro poznaje teren Orahovca, jer su dva subjekta u njegovom sastavu iz ove opštine. Naručilac je naveo nekoliko drugih razloga, kao što su hitnost izvođenja takve studije, činjenica da pozvani konzorcijum izvodi druge slične studije itd., međutim ovi razlozi ne opravdavaju narušavanje konkurencije i nekorišćenje otvorenog postupka.

Drugi razlog je taj što će se izveštaj koristiti da se Vladi Kosova dostavi procena štete, u vreme rebalansa budžeta. Međutim, Vlada Kosova je usvojila rebalans kosovskog budžeta za 2020. godinu 17. juna 2020. godine³, dok je opština zaključila ugovor sa konzorcijumom 25. juna 2020. godine, a „Izveštaj o proceni štete“ je dostavljen opštini 24. jula 2020. Ovo pokazuje da obrazloženje koje opština koristi nije na mestu i nijedna preporuka proistekla iz izveštaja nije ni mogla da bude uključena u rebalans budžeta.

Drugi problem je taj što je opština na samom početku utvrdila da kompanije moraju da podnesu svoje ponude u konzorcijumu. To podrazumeva da su kompanije unapred znale da će ovaj naručilac sprovesti datu studiju i posledično ih je pozvao kao konzorcijum. Međutim, prema ZJN-u, uspostavljanje konzorcijuma predstavlja odraz slobodne volje kompanija, i ne može ga opština nametnuti. Ovim postupkom, opština je prekršila član 71 ZJN-a.

Još jedan prekršaj opštine podrazumeva imenovanje menadžera ugovora. Prema Pravilima i operativnim smernicama o javnim nabavkama, menadžer ugovora mora se imenovati odmah po potpisivanju ugovora. Menadžer nakon toga priprema plan upravljanja ugovorom, koji takođe potpisuje privredni subjekat. Međutim, odluku o imenovanju menadžera ugovora potpisao je predsednik opštine 02. septembra 2020. Uprkos tome, menadžer ugovora je odobrio „Izveštaj o proceni štete“ 24. jula 2020. godine, što znači da je menadžer ugovora preduzeo mere a da ga pre toga predsednik opštine nije ni imenovao.

Još jedan prekršaj nastao je izradom situacionog plana konačnog prijema, koju je izradio privredni subjekat. Ovaj dokument je morao da sastavi menadžer ugovora, u skladu sa

³ Odluka Vlade Kosova 01/ 06

<https://kryeministri-ks.net/wp-content/uploads/2020/06/Vendimet-e-Mbledhjes-s%C3%AB-6-t%C3%AB-t%C3%AB-Qeveris%C3%AB.pdf>

članom 61. POSJN-a, jer je naručilac kupac usluge, a ne obrnuto. Neprihvatljivo je da privredni subjekat sastavi izveštaj o prijemu, a da ga naručilac samo potpiše.

U izveštaju od 24 stranice koji je konzorcijum dostavio opštini, predstavljeni su podaci koji se zasnivaju na odabranom uzorku preduzeća i domaćinstava, gde su 104 preduzeća i 63 domaćinstava⁴ kontaktirana za potrebe studije, dok je njihovo anketiranje obavljeno onlajn, ali i na ličnim sastancima.

Treba napomenuti da tokom sprovedene analize procene štete, nije predloženo kako se došlo do predstavljenih rezultata vezanih za procenu gubitaka. Dakle, u izveštaju Integra & IESB predstavljaju ukupne gubitke koje je privreda pretrpela, gubitke preduzeća, neplaćene zaposlene, takse i poreze i druge gubitke, ali ne figurira tabela koja govori o stanju koje je postojalo u trenutku javljanja pandemije i tačnije, kako je taj gubitak izračunat.

Deo koji se odnosi na razgovore sa domaćinstvima nije obrađen ni u jednom delu izveštaja, sem u dva-tri dela gde se pominje zajedno sa sektorom poljoprivrede i stočarstva. Ova dva sektora nisu sinonim za domaćinstva, tako da ni u ovom delu posao nije obavljen kako treba.

Iz izveštaja od 24 stranice, uvod, svrha studije i metodologija obuhvataju 11 i po stranica, dok su na ostalih 12 i po stranica prikazani postignuti rezultati.

Uzimajući u obzir gore navedene podatke, opština nije uspela tačno da prikaže pričinjenu štetu, tim više što je pandemija još uvek u toku, dok je šteta proračunata samo za period mart 2020 - jul 2020.

Opština treba da osigura da ne ponavlja greške u budućim aktivnostima nabavke i da izbegne da koristi pregovarački postupak, bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru, kako bi povećala konkurenciju i verovatnoću dobijanja nižih cena.

Opština Prizren - Podizanje svesti građana Opštine Prizren o sprečavanju širenja KOVIDA-19

Za razliku od opština Vučitrn i Orahovac, Opština Prizren je odlučila da svoje građane informiše o merama za sprečavanje koronavirusa. Uprkos kontinuiranim uputstvima Ministarstva zdravlja i Nacionalnog instituta za javno zdravlje Kosova, ova opština je odlučila da u maju, posle dvomesečne pandemije, putem pregovora raspiše tender, u kome je pozvala tri privredna subjekta da podnesu svoje ponude. Međutim, samo dva PS-a su se odazvala pozivu i podnela ponude.

Pozivi su upućeni kompanijama CONS ENG, Office 1 Kosova i Selmans Network. Primarna delatnost sve tri kompanije nije dizajniranje infografika, video zapisa i izrada internet stranica. Primarna delatnost kompanije CONS ENG obuhvata promet računarima, Office 1 Kosova radi sa kancelarijskim materijalom a Selmans Network se bavi održavanjem zgrada, iako im je kao sekundarna delatnost navedena produkcija reklama. Svakako, Selmans Network nije podneo ponudu, već samo kompanije Office 1 Kosova po ceni od 21,918.50 evra i CONS ENG po ceni od 20,378.60 evra, koja je i dobila ugovor.

Opština je pozvala obe kompanije na pregovore, ali se cena nije promenila, dakle ugovor je potpisan po istoj ceni koja je ponudena, u iznosu od 20,378.60 evra.

⁴ Korišćena je metoda slučajnog uzorka.

U skladu sa ugovorom, CONS ENG je trebalo da dostavi jedan broj infografika, video zapisa sa animacijama, pripremi priručnik o merama koje je preduzela vlada, TV reklamu i angažuje nekoliko stažista, koji bi radili na podizanju svesti građana o merama protiv KOVIDA-19.

Br.	Vrsta usluge	Jedinica	Količina	Jedinična cena	Ukupno
1	Infografik sa sinhronizacijom i animacijom, sastavljanje materijala u vezi sa sprečavanjem i suzbijanjem KOVIDA -19 (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	5*3	15	50 €	750 €
2	Infografik sa sinhronizacijom i animacijom, realizacija (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	5*3	15	100 €	1,500 €
3	Priprema i sastavljanje infografika za štampu i objavljivanje na FB (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	5*3	15	50 €	750 €
4	Dizajn infografika za štampu i objavljivanje na FB (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	5*3	15	20 €	300 €
5	Dizajn programiranje internet stranice na 3 jezika i organizovanje njenog sadržaja i održavanje u periodu od 6 meseci.	1	1	1,250 €	1,250 €
6	Prevod materijala internet stranice na dva jezika, organizacija i održavanje.	1	2	500 €	1,000 €
7	Priprema i sastavljanje priručnika o merama, 12 - 20 strana u vezi sa sprečavanjem i suzbijanjem KOVIDA -19 (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom).	1*3	3	200 €	600 €
8	Dizajniranje priručnika o merama, 12 - 20 strana (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	1*3	3	150 €	450 €
9	Dizajniranje natpisa za firme (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom)	Vrste	20	40 €	800 €
10	TV reklama za podizanje svesti	1*3	3	370 €	1,110 €
11	Pružanje psiholoških usluga od strane stažista, putem telefonskih poziva Angažovati 6 stažista na 2 meseca. Ova isplata biće načinjena volonterima, koji su se prijavili u Opštini Prizren, kao isplata za životne i troškove pružanja ove usluge.	Osoba(6*2)	12	100 €	1,200 €

12	Pružanje usluga i informisanje građana od strane stažista, telefonskim pozivima i drugim onlajn uslugama (na daljinu). Puštanje u funkciju Lokalnog operativnog centra.	Osoba (7*3)	21	360 €	7,560 €
----	---	----------------	----	-------	---------

TABELA 2 – Cene iz ugovora (neizmenjene)

Ugovorom, koji je potpisan u maju, nije precizirano gde će biti objavljeni i kakav će biti plan distribucije ovih materijala za podizanje svesti. Međutim, svi ovi materijali su objavljeni na kreiranoj internet stranici covidpz.com

Pozicije br. 5 i 6 zahtevaju dizajniranje internet stranice u vezi sa sprečavanjem KOVIDA-19 i njen prevod na druga dva jezika⁵. Opština je za ovu uslugu platila 1,250 evra, dok je tržišna cena oko 500-700 evra. Ovaj novac koji je potrošila opština izgubio je efekat u samom startu, jer internet stranica uopšte nije ažurirana. Poslednja vest na njoj, objavljena je aprila 2020. Iako su se mere za suzbijanje pandemije od tada nekoliko puta promenile, internet stranica uopšte nije ažurirana, čime ove promene nisu uključene.

S druge strane, za tri pozicije, dostavljen je samo jedan proizvod:

- Pozicija 7 - priprema i sastavljanje priručnika o merama (12-20 stranica) o sprečavanju i suzbijanju KOVIDA-19 (na 3 jezika - albanski, turski, srpski / bosanski)
- Pozicija 8 - dizajn priručnika o merama, 12 - 20 strana (Na 3 jezika - albanskom, turskom, srpskom/bosanskom) kao i
- Pozicija 9 - dizajn natpisa za firme (na 3 jezika - albanski, turski, srpski / bosanski).

Dakle, za ove tri pozicije za koje je plaćeno 1,850 evra, je dostavljen samo jedan priručnik⁶ koji u uprošćenom obliku predstavlja postupke u merama koje je Vlada preduzela Paketom hitnih fiskalnih mera. Međutim, sva ova uputstva, o svim ovim merama pojedinačno, Vlada Kosova već je pripremila⁷. Npr. za meru 7⁸ koja se odnosi na dodatnu isplatu od 100 evra mesečno, za mesece mart i april 2020. godine, uputstva su bila poprilično slična onima koje je pripremio izvođač ovog ugovora. Dakle, on navodi ko će ostvariti ove koristi, šta su koristi i kako se prijaviti. Slično tome, CONS ENG je učinio isto, samo menjanjem rečenica i redosleda reči, drugačijih od onih iz vladinog dokumenta.

Opština je mogla da iskoristi sve materijale koje je pripremila Vlada Kosova i nije morala isto da radi dva puta i da u ovom slučaju ošteti svoj budžet za 1,850 evra. Iz ovoga se može zaključiti da prethodno nije sprovedeno istraživanje tržišta, kako bi se videlo da li opština može uzeti spremne materijale, koje su priredile druge institucije.

Pozicija 10 zahteva izradu reklame za podizanje svesti. D + je od opštine zatražio informacije o tome gde je objavljena TV reklama, koja je poslata samo na albanskom jeziku, međutim opština na ovo nije odgovorila.

Gore navedeni podaci pokazuju da ovaj ugovor ima određenih problema, počev od odluke da se u pregovarački postupak pozovu kompanije čija primarna delatnost nije produkcija ovih materijala, naručivanje nekih proizvoda koji nisu postigli željeni efekat (od kojih su neki

⁵ <https://covidpz.com/>

⁶ https://covidpz.com/wp-content/uploads/2020/04/PFE_PZ-compressed.pdf

⁷ <https://mf.rks-gov.net/Page.aspx?id=1.170>

⁸ <https://mf.rks-gov.net/desk/inc/media/57234F05-BFA3-4DFF-85B0-129DDC575AE9.pdf>

mogli da se uzmu kao gotovi proizvodi, od Vlade Kosova), pa sve do neadekvatne realizacije naručenih proizvoda.

Opština Đakovica - Snabdevanje materijalom za sprovođenje mera protiv KOVIDA-19

Jedan od ugovora koji je Opština Đakovica zaključila u vreme tokom koga se suočavamo sa pandemijom je „Snabdevanje materijalom za sprovođenje mera protiv KOVIDA-19“, što je ovu instituciju koštalo 175,702.80 evra. Opština je isti tender podelila u dve partije, prema zahtevima direkcija koje su zatražile ove materijale, odnosno partija I za Direkciju obrazovanja i partija II za Direkciju administracije.

Opština je koristila pregovarački postupak bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru iako je ugovor sklopljen novembra 2020. godine. U ovom periodu se pandemija više ne može smatrati vanrednom situacijom i opština je morala da koristi otvoreni postupak kako bi povećala konkurenciju. Opština je pozvala samo dve kompanije da predaju ponude: Made-Kos što je farmaceutska kompanija i konzorcijum „Alb Consulting & Genius Kosova“. Dok se Genius Kosova bavi prodajom medicinskih proizvoda, Alb Consulting posluje u sektoru informacionih tehnologija. Za porednika obe partije proglašen je konzorcijum Alb Consulting & Genius Kosova sa cenom od 82,946.50 evra za partiju 1 i 91,892.35 za partiju 2.

Pre proglašenja poredničkog PS, isti je morao da podnese potvrdu da ne kasni sa izmirivanjem poreza. Konzorcijum je dostavio dve potvrde, jednu za Alb Consulting i jednu za Fresh-Co doo, koji nije ponuđač na ovom tenderu. Potvrdu je trebalo dostaviti u ime kompanije Genius Kosova, što po svemu sudeći konkursna komisija uopšte nije verifikovala. Stoga, činjenica da Genius Kosova nije podneo ovu ponudu, čini ponudu konzorcijuma neodgovarajućom.

Jedan od zahteva tenderske dokumentacije bio je da PS mora da ima licencu veleprodajnog distributera medicinskih proizvoda koju izdaje Kosovska agencija za medicinske proizvode i opremu (KAMPO). Član konzorcijuma, Genius Kosova, predao je licencu za veleprodaju medicinske opreme, dok se zahtev odnosio na medicinske proizvode. Drugi ponuđač na ovom tenderu, Made-Kos, predao je licencu koja uključuje medicinske proizvode i opremu. To potvrđuje spisak licenciranih kompanija koji se nalazi na veb stranici KAMPO-a, gde je Genius Kosova licenciran samo za promet medicinskom opremom, a ne i za medicinske proizvode,⁹ dok su na ovom tenderu traženi medicinski proizvodi, a ne medicinska oprema. Neispunjavanje ovog zahteva čini ovaj konzorcijum neodgovarajućim, dok opština nije trebalo da potpiše ovaj ugovor.

Druga greška opštine je ta što je u tenderskom dosijeu i u predmeru i predračunu za partiju 2, pored količina, objavila i predviđenu cenu za svaki proizvod. Ovim postupkom, opština je stavila na znanje kompanijama koju cenu očekuje za svaki proizvod. Za partiju 1, opština je predvidela da ugovor košta 83,490.50 evra, dok je ponuda Alb Consulting & Genius Kosova iznosila 82,946.50 evra, što je razlika od samo 544 evra. Za partiju 2, opština je predvidela da ugovor košta 92,212.35 evra, dok je ponuda konzorcijuma iznosila 91,892.35, dakle sa razlikom od 320 evra. Objavljivanje predviđenih cena predstavlja pogrešan postupak opštine, jer prema POSJN-u upravo PS mora popuniti listu ponuđenih cena.

⁹ Licencirana skladišta opreme. Kosovska agencija za medicinske proizvode i opremu.
<https://akppmadmin.com/Medias/Depot%20me%20pajisje%20medicinale%2003.08.2020.pdf>

Kada je izvršena podela na partije, po svemu sudeći opština nije verifikovala tražene proizvode. Posledično, isti proizvod je pronađen u dve partije, što je omogućilo pobjedničkom konzorcijumu da isti proizvod ponudi po različitoj ceni.

Npr: u obe partije su tražene obične maske, koje se u jednoj partiji zovu jednim, a u drugoj drugim imenom. Kada je izvršena isporuka, pobjednički konzorcijum isporučio je istu masku za obe partije, za koje je opština platila različite cene. Direkcija za obrazovanje tražila je troslojnu masku, za koju je konzorcijum ponudio 0,20 evra, dok je za partiju 2, u kojoj je zahtev podnela Direkcija administracije, ponudio 0,35 evra za masku koja je u predmeru i predračunu imenovana kao hirurška maska, ali je u stvarnosti bila ista maska kao ona u partiji 1. D + je dobio dokaze od menadžera ugovora, odnosno fotografije koje svedoče da je isti proizvod dostavljen za obe partije. S druge strane, tržišne cene u ovom vremenskom periodu, tokom novembra, upravo za tendere sa pregovaračkim postupkom iznosile su 0.13 evra za jednu masku, dok je za tendere sa otvorenim postupkom, cena bila još jeftinija, i jedna maska je kupljena za samo 0.10 evra. Dakle, opština je platila dva (2) do tri (3) puta skuplje od tržišnih cena, a da je koristila otvoreni postupak, bilo bi verovatnije da bi veći broj kompanija podneo svoje ponude i time snizio cenu. Svakako, iako je korišćen hitni postupak, član 50.4 POSJN-a izričito navodi da ugovorena cena ne sme biti veća od tržišne. U ovom slučaju, osim što je prekršila zakon, opština je, oštetila svoj budžet za 22,026.12 evra.

Opis	Količina	Cena	Ukupno (evra)	Tržišna cena	Ukupno (evra)
Partija 1 – Hirurške maske	86421 maska	0.35	30,247.35	0.13	11,234.73
Partija 2 – Troslojne maske	43050 maski	0.20	8,610	0.13	5,596.50
			38,857.35		16,831.23

TABELA 3 – Uporedba cena između ugovora Opštine Đakovica i drugih ugovora

Napomena: Za partiju 2 količina je preobraćena u jednu masku, po osnovu da jedan paket treba da sadrži 50 maski, kako bi se olakšala uporedba sa partijom 1.

U sklopu ovog ugovora, opština je kupila sredstvo za dezinfekciju od 500 ml po znatno višoj ceni od ostalih institucija tokom ovog vremenskog perioda. U decembru, kada je potpisan ugovor, cena dezinficijensa od 500 ml u pregovaračkim postupcima koštala je oko četiri (4) evra, dok je na tenderima u otvorenom postupku prosečna cena iznosila 1.80 evra, dok ga je opština kupila po ceni od pet (5) evra, što ukazuje na to da je opština platila skuplje od tržišne cene i oštetila svoj budžet. Korišćenje hitnog postupka daje pravo opštini da pregovara o ponudenoj ceni, ali ni to nije učinjeno.

U zaključku, Opština Đakovica je zaključenjem ovog ugovora počinila nekoliko prekršaja: koristila je hitni postupak u vreme kada se pandemija više ne može smatrati vanrednom situacijom, proglasila je za pobjednika kompaniju koja nema dozvolu za promet medicinskim proizvodima i nije obezbedila da ugovorna cena ne bude veća od tržišne.

BKUSK - Usluge sahranjivanja preminulih od KOVIDA-19

Ovo je prvi put da Bolnička i Kliničko-univerzitetska služba Kosova raspisuje tender za pogrebne usluge, a sve zbog vanredne situacije koju je donela pandemija. Prvi tender ove vrste ova institucija zaključila je u avgustu 2020. godine, kroz pregovarački postupak. Pozivu

BKUSK-a odazvala su se tri privredna subjekta, Kosova Limo, V-SH Loti i NTP Ngushëllimi, od kojih je ovaj poslednji ponudio najnižu cenu od 210,001 evra. Opština je pozvala sve tri kompanije u pregovore, ali u pregovorima je učestvovao samo PS Kosova Limo koji nije prihvatio da smanji cenu.¹⁰ Ono što je pozitivan postupak BKUSK-a jeste da je pozvao tri kompanije da predaju svoju ponudu, u vreme kada je većina naručilaca pozivala samo po jednu kompaniju.

BKUSK nije izradio kako treba predmer i predračun i koristio je poziciju u kojoj je naveo indikativnu količinu i poziciju u kojoj je data količina 1 km. U nastavku sledi predmet i predračun i cene koje je ponudio NTP Ngushëllimi:

Br.	Opis	Merna jedinica	Količina	Jedinična cena	Ukupna cena
1	Priprema leševa osoba preminulih od KOVIDA-19 i sličnih bolesti za sahranjivanje.	Slučaj	500	€ 50	€ 25,000
2	Priprema leševa osoba preminulih od hemoragične groznice i slično	Slučaj	500	€ 50	€ 25,000
3	Metalni, hermetički zatvoren kovčeg	Komad	500	€ 150	€ 75,000
4	Drveni kovčeg	Komad	500	€ 170	€ 85,000
5	Cena po kilometru za prevoz tela preminulih (leševa) od mesta na kojem se leš nalazi ili bolnice do određenog odredišta na celom Kosovu.	Km	1	€ 1	€ 1
Ukupna cena sa PDV-om:					€ 210,001

TABELA 4 – Cena ugovora sklopljenog pregovaračkim postupkom

Kao što se može primetiti, BKUSK nije odredio količinu za cenu po kilometru. To je razumljivo jer je nemoguće znati za koliko će kilometara biti potreban prevoz. Upravo je iz tog razloga morao da se koristi postupak sa bodovanjem cena, gde bi u predmeru za svaku poziciju količina iznosila 1, a svaka pozicija bi se odmeravala na osnovu procenata koje bi dodelio BKUSK.

Ovaj ugovor zaključen na 12 meseci kao okvirni ugovor nezakonito je produžio BKUSK. Njime je naručeno više nego što je dozvoljeno Zakonom o javnim nabavkama, koji zabranjuje prekoračenje ukupne vrednosti ugovora za više od 30%¹¹. Iz faktura i isplata koje je D + obezbedio zahtevom za pristup javnim dokumentima, privrednom subjektu Ngushëllimi je isplaćeno 399,116.60 evra, što premašuje 30% gornje granice indikativne vrednosti ugovora. U ovom slučaju je, BKUSK imao pravo da podnese narudžbine vrednosti do 273,001.30 evra. ZJN¹² I Pravila i operativne smernice za javne nabavke obavezuju izvođača, u ovom slučaju

¹⁰ Zapisnik o pregovorima, 07.08.2020.

¹¹ Ako kupovni nalozi prekoračuju **ukupan indikativni iznos** ili **ukupnu indikativnu vrednost** javnog okvirnog ugovora (uključujući + trideset procenata (30%), bez obzira na prvobitan datum isteka javnog okvirnog ugovora, ugovor se automatski raskida.

¹² Član 38 ZJN-a

BKUSK da automatski prekine ugovor¹³. Međutim, to nije učinjeno u ovom slučaju. Ovim prekoračenjem, BKUSK je potrošio 126,115.30 evra više nego što je dozvoljeno pravilom od +30%.

Na četiri fakture, NTP Ngushëllimi naplatio je BKUSK-u, 370 evra za poziciju „Priprema leša sa prekrivkom i kovčegom“. Međutim, u ugovoru ne postoji pozicija koja navodi ovu cenu. Ako uzmemo u obzir da je kompanija spojila dve pozicije (1 i 4), cena bi iznosila 220 evra, koliko je kompanija naplatila u još četiri fakture. BKUSK ovo očigledno nije verifikovao kako treba i zato je došlo do tako velikog prekoračenja vrednosti ugovora. 612 puta je naručena usluga koja je naplaćena 370 evra, a 621 put usluga plaćena 220 evra.

Uplata od 370 evra umesto 220 evra zadala je veliki gubitak budžetu BKUSK -a od 91,780 evra:

$$370 * 612 = 226,420 \text{ evra}$$

$$220 * 612 = 134,640 \text{ evra}$$

$$226,420 - 134,640 = 91,780 \text{ evra}$$

Razumljiva je potražnja BKUSK-a za ovom uslugom, ali se ne može opravdati cena od 370 evra koja je sama prekoračila cenu ugovora (370 * 612). BKUSK je trebalo da raskine ugovor u trenutku kada je video da dozvoljeno odstupanje od + 30% može biti prekoračeno i zaključi novi ugovor. Da je korišćen postupak bodovanja, kriterijum od + 30% ne bi važio i BKUSK bi mogao da potroši onoliko sredstava koliko je predvideo.

Početak decembra 2020. godine, BKUSK je objavio novi tender za istu uslugu, koristeći otvoreni postupak. Ugovor je sklopljen 5. marta 2021. sa privrednim subjektom Funerali doo. po ceni od 133,761 evra. Dakle, slično prvom ugovoru, kompanija koju je angažovao BKUSK imala je obavezu da pripremi leševe osoba preminulih od KOVIDA-19 i sličnih bolesti za sahranjivanje u drvenim kovčezima, kao i transport leševa sa mesta gde su se nalazili do naznačenog odredišta.

Br.	Opis	Merna jedinica	Količina	Jedinična cena	Ukupna cena
1	Priprema leševa osoba preminulih od KOVIDA-19 i sličnih bolesti za sahranjivanje u drvenom kovčegu	Slučaj	700	€ 190	€ 133,000
2	Priprema leševa osoba preminulih od hemoragične groznice i slično u drvenom kovčegu	Slučaj	4	€ 190	€ 760
3	Cena po kilometru za prevoz tela preminulih (leševa) od mesta na kojem se leš nalazi ili bolnice do određenog odredišta na celom Kosovu.	Km	1	€ 1	€ 1
Ukupna cena sa PDV-om:					€ 133,761

TABELA 5 – Cena ugovora sklopljenog otvorenim postupkom

¹³ Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama, Član 56
<https://dpl.us/rroopp>

Iz predmera se može primetiti da je cena ugovorena u otvorenom postupku (190 evra) niža od cene u pregovaračkom postupku (220 evra). Upravo ovaj dokaz potvrđuje da je tamo gde postoji otvorena konkurencija veća verovatnoća da ugovorena cena bude niža. Razlika od 30 evra, kada se obračuna ukupno, ako uzmemo u obzir iznos tražen u ugovoru zaključenom otvorenim postupkom je:

$$30 * 700 = 21,000 \text{ evra}$$

Kao i u prethodnom ugovoru, BKUSK je pomešao dve vrste ugovora u jedan, postupak okvirnog ugovora i postupak bodovanja cena, a zapravo uopšte nije izvršeno bodovanje cena. Na primer, prema sklopljenom ugovoru, cena ne sme da premaši + 30% za svaku poziciju prema POSJN, međutim, primećuje se da je pozicija 3 koja je namenjena za transport, višestruko prekoračena. Pošto je za ovu poziciju data količina od 1km, prekoračenje od 30% povećalo bi količinu na 1.3km što je nedovoljno za izvršenje ugovora. Kao rezultat prekoračenja ove pozicije za više od 1.3km, ugovor se mora automatski raskinuti..

Opština Glogovac - Snabdevanje hitnim paketima za socijalno ugrožene - (611-20-1015-1-2-5)

Uvidevši tešku situaciju koju je pandemija donela, posebno kada je reč o socijalno ugroženim porodicama, opština Glogovac pokrenula je pregovarački postupak bez objavljivanja ugovora, za ispunjavanje ovog cilja. RKJN je podstakao na sprovođenje ovog postupka, usled teške situacije sa pandemijom. POSJN¹⁴ predviđa da naručilac, u ovakvim pregovaračkim postupcima, pozove privredne subjekte da podnesu svoje ponude za konkretan tender.

Za ovu aktivnost nabavke, predviđena je vrednost ugovora od 30,000.00 evra. Opština je pozvala pet PS-a da podnesu svoje ponude, dok su to učinila samo tri (Hajdini Comerc, ATC doo. i Jora Center). Pobednički privredni subjekat na ovom tenderu bio je ATC doo. sa cenom od 30,000 evra. Opština je sprovela ovaj postupak zaobilazeći portal e-nabavke, zbog čega je u zapisniku o otvaranju ponuda navedena samo ponuda ATC doo. Opština je trebalo da dostavi pozive za podnošenje ponuda i tenderski dosije, zajedno sa predmerom, svim pet kompanija koje je pozvala, a da zatim njihove ponude primi putem portala e-nabavke.

Opština je koristila postupak jediničnog određivanja cena time što je 18 različitih proizvoda stavila zajedno u jedan paket. Hajdini Comerc predao je ponudu po ceni od 59 evra po paketu, sa 19 prehrambenih i higijenskih artikala, dok je naručilac obavestio subjekta da je ponuda skupa, i da su drugi subjekti ponudili znatno niže cene. Jora Center je ponudio cenu od 43.99 evra po paketu, koja je ispod predviđene vrednosti, ali čak i za ovu ponudu je naručilac zaključio da imaju jeftinije ponude. Ova ponuda je jeftinija jer je za jedan proizvod stavljena cena od 0 evra jer po njima, ne raspolažu tim proizvodom. Međutim, prema POSJN-u,¹⁵ ponude po ceni od 0 evra moraju se eliminisati. Drugu ponudu dostavio je ATC doo, po ceni od 54.25 po paketu.

¹⁴ Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama, Član 52
<https://dpl.us/rroopp>

¹⁵ Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama, Član 41.15
<https://dpl.us/rroopp>

PS koji podnosi ponudu	Cena po paketu, pre pregovora (u evrima)	Cena po paketu, nakon pregovora (u evrima)	Ukupno (u evrima)
ATC doo.	54.25	50	30,000
Jora Center doo.	43.99*	/	26,394
Hajdini Commerc	59	/	35,400

TABELA 6 – Cene pre i nakon pregovora

Naručilac je vodio pregovore samo sa kompanijom ATC doo, nakon čega je postignut sporazum o sniženju cena. Prvobitno je ponuđena cena po paketu iznosila 54.25 evra ili ukupna vrednost 32,550.00 evra, nakon pregovora dostignuta je vrednost od 50.00 evra po paketu ili ukupno 30,000 evra.

Ali, ako dobro analiziramo ponudu koju je dao dotični subjekat, videćemo da su neke cene snižene po artiklima, a jedan artikal je u potpunosti eliminisan, tako da jedan artikal uopšte više ne figurira u predmeru. Ova promena nije uneta u zapisnik o pregovorima koji je opština vodila sa ATC doo. Upravo tu nastaje problem kada je reč o načinu na koji je opština postupila. Dakle, opština je prihvatila ponude druge dve kompanije zaobilazeći portal e-nabavke i ne pružajući im mogućnost da zvanično podnesu svoje ponude. Iako je opština odbila ponudu Hajdini Commerc s obrazloženjem da je skupa, mada je u predmeru navodila 19 artikala, ona je povelala pregovore samo sa ATC doo. koji u ugovoru ima 18 artikala po paketu.

Uklonjeni artikal je druga najskuplja stavka u ponuđenom predmeru i njegova vrednost je dovela do razlike i odredila pobjednika ugovora. Konkretno, Hajdini Commerc ponudio je 5 evra, Jora Center 5.9 evra a ATC doo. 4.49 evra za artikal „čaj 1” kg. PS ATC doo. snizio je cenu artikla 5, smanjujući njegovu vrednost sa 2.8 evra na 2.5 evra, artikal deterdžent za pranje sudova 500ml snižen je sa 0.9 evra na 0.7 evra, artikal 15 (mlevena paprika 100gr) sa 0.42 na 0.4 i artikal 19 (meso u konzervi 200gr) sa 11 na 10.86 evra. Ovaj popust je ukupno iznosio samo 0.66 evra. Uklanjanjem artikla „čaj 1kg” iz predmera, čija cena iznosi 4.49 evra, cena paketa dostigla je 50 evra. Iz ovoga se može zaključiti da je cena zapravo snižena za samo 0.66 evra, a ne za 5.15 evra. PS nije smanjio cenu proizvoda, već je promenio predmer time što je u potpunosti uklonio jednu poziciju, što je omogućilo da ovaj PS bude jeftiniji i nagrađen ugovorom. Budući da promena predmera nema nikakav pravni osnov, u ovom slučaju naručilac nije uspeo da sprovede pregovarački postupak u skladu sa zakonom.

Artikal	Cena pre pregovora	Cena nakon pregovora
Deterdžent 3kg	2.80	2.50
Deterdžent za pranje sudova 500ml	0.90	0.70
Crvena paprika 100gr	0.42	0.40
Brašno tip 400	11	10.86
Čaj 1kg	4.49	00.0*

*artikal je uklonjen iz predmera

TABELA 7 – Cene pre i nakon pregovora za neke proizvode

U ovom slučaju, naručilac se neravnopravno poneo prema drugim PS-ima, jer da su i oni pozvani na pregovore i znali da će stavka „Čaj 1kg” biti uklonjena iz predmera, njihova ponuda bi bila jeftinija. Opština je proizvoljno odlučila da su druge ponude skuplje bez da im je dala mogućnost da pregovaraju o ceni.

D + je takođe analizirao dva slična tendera iste opštine, koja su predstavljena u nastavku.

Opština Glogovac - Snabdevanje hitnim paketima za socijalno ugrožene (611-20-1367-1-2-5)

Ovaj tender je zaključen sredinom aprila 2020. godine, neposredno nakon prvog tendera zaključenog u martu, i ponovo je sproveden kroz pregovarački postupak.

Za ovu aktivnost nabavke, opština Glogovac pozvala je da predaju svoje ponude Elkos doo, N.T.P Hajdini, Viva Fresh Store, Demaku B.I, Shqipdoni doo, i ATC doo. Za razliku od prvog tendera, sada je opština putem e-nabavke poslala pozive za ponude i sve pristigle ponude su predstavljene u zapisniku o otvaranju tendera.

Ponudu za ovaj tender podnela su samo tri privredna subjekta, dok je za pobjednika izabran ATC doo. sa cenom od 85,000 evra.

PS koji podnosi ponudu	Cena po paketu, pre pregovora (u evrima)	Cena po paketu, nakon pregovora (u evrima)	Ukupno (u evrima)
ATC doo.	42.65	42.50	85,000
Demaku B.I	42.99	/	85,980
Hajdini Commerc	43.75	/	87,500

TABELA 8 – Cene pre i nakon pregovora

Dok je na prvom tenderu opština prvobitno obezbedila 19 artikala po paketu, a zatim je jedan artikal uklonjen, u drugom tenderu je predvidela 18 artikala po paketu i ukupno je traženo 2000 paketa. Paket je između ostalog uključivao: ulje, brašno, so, mleko, testenine, pasulj, pirinač, začine, meso, šampon za pranje ruku, deterdžent za pranje sudova i kućnu hemiju.

Dva privredna subjekta ponudila su ukupnu cenu za 2.000 paketa, dok je jedan PS ponudio cenu za jedan paket. PS Demaku ponudio je cenu u vrednosti od 42.99 evra. Hajdini Commerc je ponudio cenu od 87,500 evra, čime cena po paketu iznosi 43.75 evra. Dok je ATC ponudio cenu od 85,000 evra, što znači da je cena po jednom paketu 42.50 evra.

Prvobitno je ATC za ovu aktivnost ponudio cenu od 42.65 evra po paketu. Na osnovu zapisnika o pregovorima, koji je objavljen na portalu e-nabavka, opština i dotična kompanija uspjeli su da smanje cenu na 42.50 evra po paketu. Ukupno iz ovih pregovora, naručilac je uštedeo 300 evra iz budžeta. Međutim, opština se opet prema drugim PS-ima odnosila neravnopravno, jer ih uopšte nije pozvala u pregovore. Budući da su cene paketa bile približne, opština je u pregovore trebalo da pozove sve PS-e koji su predali ponude.

Decembra 2020. godine, opština Glogovac zaključila je drugi ugovor u pregovaračkom postupku sa istim privrednim subjektom, za isti tender. Budući da je ugovor zaključen u decembru, ovaj naručilac je trebalo da koristi otvoreni postupak, kako bi povećao konkurenciju, jer se u ovom periodu pandemija više ne može smatrati ekstremnom vanrednom situacijom. Ovog puta, opština je pozvala samo kompaniju ATC doo. da podnese svoju ponudu. Ovim postupkom diskriminirani su svi drugi privredni subjekti, kojima je tim putem uskraćena mogućnost da učestvuju u ovoj aktivnosti.

Iako u prva dva tendera opština nije primenila nijedan kriterijum, u ovom tenderu je traženo da PS dostavi preporuke o sličnim nabavkama u poslednje tri godine, u vrednosti od 50,000 evra.

ATC doo. je podneo ponudu od 43.38 evra po paketu. Kao jedini subjekat koji je učestvovao na ovom tenderu, on je pozvan da učestvuje u pregovorima, tokom kojih je cena smanjena

na 42 evra po paketu. Procenjena vrednost ovog ugovora iznosila je 91,155 evra, dok je ukupna cena ugovora koju je ponudio ATC doo. iznosila 89,040 evra.

Opština Istok - Snabdevanje prehrambenim i higijenskim paketima za siromašne porodice

I Opština Istok je takođe koristila pregovarački postupak bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru. Postupak za ovaj tender započeo je aprila 2020. godine, sa procenjenom vrednošću od 50,000 evra. Tri privredna subjekta su pozvana da daju ponude, sa različitim cenama paketa.

Za ovaj tender svoje ponude su podneli *Banana S.H doo.* po ceni od 26 evra po paketu, *N.T Deni* po ceni od 23.60 evra i *N.T.Sh Jaffa* po ceni od 24.47 evra po paketu. Predmet pregovora bili su najjeftinija optimalna cena, prevoz paketa na adekvatno određena mesta i čuvanje i skladištenje istih. Međutim, kriterijumi za čuvanje i skladištenje nisu predočeni u tenderskoj dokumentaciji.

Sve tri kompanije su pozvane na pregovore, što je ispravan postupak koji je opština preduzela, u poređenju sa Opštinom Glogovac.

PS koji podnosi ponudu	Cena pre pregovora (u evrima)	Cena nakon pregovora (u evrima)
Banana doo.	26	25
Deni doo.	23.60	25
Jaffa doo.	24.47	26.47* ¹⁶

TABELA 9 – Cene pre i nakon pregovora

Banana doo., kao pobednički tenderski subjekat, prvobitno je ponudio 26 evra po paketu, dok je pregovaranjem cena smanjena na 25 evra, tako da ukupan iznos ove ponude ispada da iznosi 48,205 evra, što je, prema proračunima opština, bila jedina kompanija koja je bila ispod procenjene vrednosti i najpovoljnija za ovu aktivnost nabavke te je stoga nagrađena ovim tenderom.

PS *Deni* je podneo ponudu od 23.60 evra po jedinici, ali tokom pregovaračkog postupka isti je povećao cenu svoje ponude na 25 evra, pošto je za stavku 10, što je prašak za pranje veša, pogrešio tokom podnošenja ponude, misleći da cenu treba dati za jedan kilogram praška, a ne za tri. Cena je promenjena sa 1.10 evra po kg na 2.50 evra za ceo džak praška. Takođe, tokom pregovora promenu cena u ponudi izvršio je PS *Banana*. Ova kompanija je snizila cenu za artikal, brašno tip 400. Ovaj artikal koštao je 11.50 evra za džak od 25 kg brašna, nakon pregovora cena je smanjena na 10.50 evra, čime je ukupna cena paketa snižena na 25 evra.

N.T.Sh Jaffa je pozvan na pregovore, ali nije pokazao zainteresovanost da smanji cenu, pa je i posle pregovora cena ostala 26.47 evra. Međutim, zapisnik o otvaranju ponuda navodi da je PS *Jaffa* ponudio cenu od 24.47 evra. Ova cena je ista kao i u prvoj podnetoj ponudi. Povećanje za dva evra po paketu načinjeno je u drugoj ponudi koju je podneo PS *Jaffa*. Očigledno je ovaj PS shvatio da je pogrešio u ceni deterdženta, kao i PS *Deni*. Cena za ovaj artikal je povećana sa jednog evra na tri evra, što je dovelo do povećanja cene po paketu sa 24.47 na 26.47 evra. Međutim, ova promena cena nigde nije evidentirana. Opština je

¹⁶ PS *Jaffa* ima drugi predmet u kome je ponudio cenu od 24.47 evra, ali isti nije upisan u zapisnik o pregovorima, već je predstavljen samo kao ponuda, u obaveštenju o odluci naručioca, koje se može naći na portalu e-nabavka

odgovorila na pitanja koja joj je uputio D + rekavši da PS *Jaffa* nije izrazio spremnost da smanji cenu. Međutim, samo postojanje dva predmera sugerije da je cena podignuta. Ali, ovo povećanje nigde nije evidentirano a prema Obaveštenju o odluci naručioca, cena je ostala 24.47 evra, dok u standardnom pismu koje se upućuje neuspešnim ponuđačima, stoji da je *Jaffina* ponuda iznosila 24.47, što je niže od vrednosti kompanije *Banana doo.* od 25 evra.

Opština je napravila par grešaka tokom procesa u ovoj aktivnosti nabavke. Prvobitno je koristila pogrešan dokument za tendersku dokumentaciju. Koristila je tenderski dosije za radove, umesto za snabdevanje. U dokumentaciji se ne navodi da će ugovor biti zaključen putem okvirnog ugovora, ali u potpisanom ugovoru stoji da je to okvirni ugovor. Ova vrsta ugovora omogućava opštini da podnese narudžbine do plus / minus 30% zadatih količina. Opština je dala približne količine u predmeru, ali je u ugovor stavila članove koji važe kada nisu poznate zadate količine i kada se koristi jedinična ili ponderisana cena. Stoga, iako je opština prekoračila ukupnu vrednost ugovora za 1,791.49 evra, ovo je u skladu sa ZJN-om.

Druga greška je to što je cena podnošena po paketu, uprkos tome što je data približna količine za svaki artikal. Ponude je trebalo da se predaju po ukupnoj ceni, množenjem količine i jedinične cene. Tokom izvršenja ugovora, distribucija artikala nije vršena prema klasifikaciji primenjivoj u paketima, već je distribuirana u skladu sa klasifikacijom porodica u tri grupe. Opština je ove grupe podelila na osnovu broja članova porodice. Prva grupa obuhvatala je porodice sa 1-3 člana kojima je bio namenjen mali paket, zatim druga grupa, porodice sa 4-6 članova kojima je bio namenjen srednji paket i veliki paket za porodice sa više od 7 članova. Za svaku kategoriju, cena je određena po osnovu ugovornih cena.

U zaključku, u ovom tenderu je pomešano nekoliko postupaka nabavke. To može stvoriti probleme u budućnosti, te se stoga treba postarati da je primenjen pravilan postupak, bez obzira da li je situacija vanredna ili ne.

Opština Priština - Snabdevanje hitnim (prehrambenim i higijenskim) paketima za porodice u teškim ekonomskim uslovima, kao posledica pandemije KOVIDA-19

Postupak za ovaj tender pokrenut je decembra 2020. godine, a njegova procenjena vrednost iznosila je 250,000.00 evra. I na ovom tenderu je korišćen pregovarački postupak, međutim trebalo je sprovesti otvoren postupak imajući u vidu da se u decembru 2020. pandemija više ne može smatrati ekstremnom vanrednom situacijom. Međutim, opština je tender podelila na pet (5) partija, gde je za svaku partiju izdvojen iznos od 50,000 evra. Predmer za svaku partiju je uključivao iste proizvode, prehrambene artikle i materijal za zaštitu od KOVIDA-19.

Međutim, Opština Priština je pozvala šest (6) privrednih subjekata u ovaj postupak nabavke. Od pozvanih kompanija *Viva Fly doo*, *Albi Shopping doo*, *Meridian Express*, *New Line doo*, *Prex doo* i *New Vision doo*, samo četiri su podnela svoje ponude. Opština je u tenderskoj dokumentaciji navela da PS može da licitira za sve partije, ali može dobiti samo jednu partiju. Ovo je dozvoljeno POSJN-om¹⁷, međutim ono gde je opština pogrešila, je što je pozvala šest kompaniju da uzmu po jednu partiju. Na prvi pogled se čini da je opština pozvala dovoljno PS-a da obezbedi konkurenciju, ali primećuje se da ovde nije bilo mogućnosti za konkurencijom, uprkos činjenici da pozvani PS nije znao koliko je PS-a pozvano da podnesu

¹⁷ Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama, Član 19
<https://dpl.us/rroopp>

svoje ponude. Druga greška je podela tendera na partije, gde su predmeti za svaku partiju isti. Ovaj kriterijum bi mogao biti opravdan kada postoje partije sa različitim artiklima, koje ne može ponuditi samo jedna kompanija. Na primer, prehrambeni proizvodi mogli bi se podeliti na jednu partiju, a zaštitni materijal u drugu.

Kao što je gore pomenuto, nakon slanja poziva privrednim subjektima, samo njih četiri su predala svoje ponude. Svi subjekti su podneli ponude za sve četiri partije sa sledećim cenama: PS *Viva Fly* 46,970 evra, *Albi Shopping* 39,970 evra, *New Vision & DPT Genc*, 49,350 evra i PS *New Line* sa 48,850 evra.

Budući da je ovo bio pregovarački postupak, subjekti su pozvani na pregovore, gde su se neki od njih složili da izvrše promene cena za date ponude. *Viva Fly* je snizio cenu za 500 evra ili 0.50 evra po paketu. Grupa privrednih subjekata *New Vision & D.P.T Genc* snizila je ponuđenu cenu za 500 evra ili 0.5 centi po paketu a *New Line* je snizio cenu za 600 evra ili 0.60 evra po paketu. *Albi Shopping* nije pregovarao o ceni, pristupivši dalje sa svojom ponudom od 39,970 evra. Iz svih ovih poveljenih pregovora, Opština Priština je uspela da uštedi 1,600 evra iz svog budžeta.

Privredni subjekat	Predviđena cena po partiji (u evrima)	Cena pobjedničke ponude (u evrima)	Cena nakon pregovora (u evrima)	Snizena vrednost (u evrima)
<i>Viva Fly doo – Partija 1</i>	50,000	46,970	46,470	500
<i>Albi Shopping doo – Partija 2</i>	50,000	39,970	39,970	/
<i>Albi Shopping doo – Partija 3</i>	50,000	39,970	39,970	/
<i>G.O New Vision doo & DPT Genc – Partija 4</i>	50,000	49,350	48,850	500
<i>New Line doo – Partija 5</i>	50,000	48,850	48,250	600

TABELA 10 – Cene pre i nakon pregovora i snizena vrednost

Pošto su samo četiri kompanije predale svoje ponude za pet podeljenih partija, nameće se okolnost dodele dve partije istom privrednom subjektu, gde POSJN¹⁸ predviđa situaciju u kojoj se privrednom subjektu može dodeliti više partija od maksimalnog broja partija, namenjenih jednom privrednom subjektu. Opština je potpisala ugovor za prvu partiju sa *Viva Fly doo*. u vrednosti od 46,470 evra. Ugovore za partiju 2 i 3 potpisala je sa *Albi Shopping doo* u vrednosti od 39.970 po partiji. Ugovor za partiju 4 zaključen je sa grupom privrednih subjekata *New Vision & DPT Genc* u iznosu od 48,850 evra, a ugovor za partiju 5 potpisan je sa kompanijom *New Line doo*. u iznosu od 48,250 evra.

Iako je aktivnost bila podeljena na partije, naručilac nije imao drugog izbora i u odsustvu drugih konkurenata dodelio je privrednom subjektu sa najnižom ponuđenom cenom dve partije. Pošto je opština znala da ne može prihvatiti više od šest ponuda, nije trebalo da ograniči broj partija koje bi jedan PS mogao da dobije. Ovim postupkom opština je oštetila

¹⁸ Pravila i Operativne smernice o javnim nabavkama, Član 19
<https://dpl.us/rroopp>

svoj budžet, imajući u vidu da je mogla da ne ograničava broj partija, čime bi se ugovor zaključio po najnižoj ceni.

Budući da su privredni subjekti unapred znali da će pet partija biti dodeljeno različitim kompanijama, videli su to kao priliku da se poigraju sa cenama, time što su čak i nakon pregovora o cenama postojale velike razlike između ponuda. U ovom slučaju, da opština nije odredila heterogenu podelu partija, zasigurno bi bilo ponuda sa približno sličnim cenama, i sigurno ne bi bilo tako velike razlike u cenama.

Partija	Ugovorne cene	Cena, da broj partija nije bio ograničen
1	46,470	39,970
2	39,970	39,970
3	39,970	39,970
4	48,850	39,970
5	48,250	39,970
Ukupno	223,510 evra	199,850 evra

TABELA 11 – Cene iz aktuelnog ugovora i cena da broj partija nije bio ograničen

Ukupan iznos za pet partija iznosi 223,510 evra. Međutim, da opština Priština nije podelila tender na partije ili da nije postavila za kriterijum da samo jedan privredni subjekat može dobiti jednu partiju, uštedela bi mnogo više od iznosa koji je snižen pregovorima. Ovaj iznos bi se isto mogao uštedeti da aktivnost nabavke nije podeljena na heterogene partije, dakle kada naručilac nagradi kompaniju za sve partije u kojima je najjeftinija. To bi sprečilo konkurentne kompanije da odrede visoke cene i da između ponuđača postoje tako velike razlike za isti artikal i istu količinu. Da je korišćena opcija da se ne ograniči broj partija koje bi PS mogao dobiti, onda bi sve partije dobio PS koji bi ponudio najjeftiniju cenu, dakle koji bi ukupno ponudio 39,970.00 evra. Ukupan iznos ugovora iznosio bi 199,850 evra ili 23,660 evra jeftinije od aktuelnog ugovora. Pošto je korišćen pogrešan postupak za ovu aktivnost nabavke, Opština Priština je oštetila svoj budžet za 23,660 evra.

Opština Vitina - Nabavka materijala za zaštitu od KOVIDA-19. Maske i sredstva za dezinfekciju

Opština Vitina je decembra 2020. godine sklopila ugovor o snabdevanju sa kompanijom Krasniqi doo, za nabavku materijala za zaštitu od KOVIDA-19, odnosno maske i sredstva za dezinfekciju. Procenjena vrednost ovog postupka nabavke iznosila je 56,000 evra, dok je ugovor potpisan sa PS-om iznosio 55,963.20 evra ili samo 37 evra manje od predviđene vrednosti.

Ignorišući činjenicu da bi ovaj tender mogli da realizuju brojni drugi privredni subjekti, Opština Vitina je u ovaj postupak pozvala samo jednu kompaniju, što je postupak koji šteti konkurenciji između subjekata, ali takođe se njime gubi mogućnost da se dobiju različite ponude, što ne isključuje i činjenicu da su one mogle biti i jeftinije. S obzirom na to da je ugovor sklopljen decembra 2020. godine, upotreba ovog postupka ne može se opravdati jer pandemija KOVIDA-19 više ne predstavlja ekstremnu vanrednu situaciju.

Međutim, čini se da u ovom postupku, osim što je pozvana samo jedna kompanija, nisu vođeni ni pregovori. U vezi sa ovim pitanjem, D + je kontaktirao nadležnu osobu naručioca, kako bi proverio da li postoji zapisnik o pregovorima, ali je isti izjavio da nemaju takav dokument.

Da je dotična opština, vodila pregovore, mogla je da podstakne sniženje cene na osnovu cena u drugim ugovorima zaključenim u istom vremenskom periodu.

D+ je analizirao slične ugovore zaključene tokom ovog perioda kako bi uporedio cene koje je dao PS *Krasniqi doo*. U ugovoru zaključenom u otvorenom postupku između Sudskog saveta Kosova (SSK) i PS *Teknika doo*. pod brojem nabavke 328-20-7292-1-2-1, krajem novembra u otvorenom postupku, mogu se primetiti razlike u cenama istih artikala, iako su dva ugovora zaključena u gotovo istim periodima. Ugovor između SSK-a i *Teknika doo*. ima iste stavke kao i ugovor koji je zaključila Opština Vitina. Ugovor SSK-a, za sredstva za dezinfekciju ruku od 500 ml predviđa cenu od 1.70 evra po komadu, dok je Opština Vitina za isti artikal platila 2.57 evra. To pokazuje da su cene ugovora zaključenih u otvorenom postupku uvek niže. D + je analizirao nekoliko ugovora za period novembar - decembar 2020. godine i utvrdio da je sredstvo za dezinfekciju 500 ml u ugovorima sklopljenim otvorenim postupkom prosečno koštao 1.87 evra, dok je kod ugovora sa pregovaračkim postupkom iznosio 3.94 evra.

Da je Opština Vitina koristila otvoreni postupak, sigurno bi zaključila ugovor po znatno nižoj ceni, uzimajući u obzir sve podatke koje je objavio D+ i u kojima su predloženi dokazi da su cene artikala u ugovorima o otvorenom postupku dve do tri puta niže.

Preporuke:

Opšte:

- Naručioci treba da izbegavaju upotrebu pregovaračkih postupaka bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru, u slučajevima koji nisu hitne prirode, pošto će ovo ograničiti konkurenciju, koja predstavlja jedno od glavnih načela javnih nabavki. Bez konkurencije, verovatnoća je velika i da će cene biti veće. Naručioci bi ovo trebalo da imaju u vidu kad god se opredele za pregovarački postupak.
- Naručioci da pozovu što više PS-a, čak i ako se koristi pregovarački postupak bez objavljivanja obaveštenja o ugovoru. Ovo će u najmanjoj meri obezbediti konkurenciju, čak i u pregovaračkom postupku. Pozivanje samo jedne kompanije da podnese svoju ponudu, kosi se sa načelima javnih nabavki.
- Pozvati sve PS-e koji su ispunili kriterijume, u fazu pregovora, kako bi se između ostalog pregovaralo i o ceni. Velika je verovatnoća da kompanije snize cenu, kad god znaju da je u pregovore pozvano nekoliko ponuđača
- Naručilac da osigura da se proizvodi ne plaćaju po ceni većoj od tržišne. Naručioci bi trebalo da uporede sve cene koje je ponuđač ponudio sa tržišnim.
- Ne pozivati nekoliko grupa privrednih subjekata da pregovaraju zajedno. Poziv za pregovore se odvojeno šalje privrednim subjektima, jer odluku o nadmetanju u konzorcijumu ne donosi naručilac, već sami privredni subjekti;

Posebne:

- BKUSK da osigura da ne prekorači vrednost okvirnog ugovora za više od 30%, imajući u vidu da je to u suprotnosti sa zakonom. Ugovor se automatski raskida u trenutku kada se prekorači za više od 30%.
- Opština Priština da obezbedi da se podela na partije vrši kada pozove veći broj PS-a od broja predviđenih partija ili da se koristi otvoreni postupak;
- Opština Vučitrn da obezbedi da predsednik opštine potpiše ugovore velike vrednosti, kako bi bili primenjivi.

**Funded by
the European Union**

**Democracy
Plus**